

B-III – Charakteristika studijního předmětu

Název studijního předmětu	Filozofické aspekty edukace		
Typ předmětu	Povinný	doporučený ročník / semestr	1/ZS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Vypracovat: <ul style="list-style-type: none"> • dvě recenze vybraných děl - dílo cizojazyčné, dílo české, nebo slovenské (poslat e-mailem 7 dní před termínem konání zkoušky), • analytickou komparaci vybraných dvou a více filozofií výchovy ve smyslu popsat výchovné dilemata, např. kázeň a disciplína – ve výchově v dílech Foucaulta a Herbart (poslat e-mailem 7 dní před termínem konání zkoušky), • u zkoušky předložení seznamu prostudované odborné literatury.		
Garant předmětu	prof. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D.		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu			
Okruhy: filozofické, antropologické, historické, sociologické, psychologické, pedagogické:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukace jako dialogický rozměr výchovy v období antiky (eklekticismus), mravní směřování křesťanství – evropské ideály, význam přirozené výchovy. Proměna názorů na cíle a obsah výchovy v kontextu společenského vývoje u vybraných pedagogů a filozofů (Démokritos, Sokratés, Platón, Aristotelés, Seneca, Aurelius, sv. Klement, sv. Origenes, sv. Basil, sv. Jeroným, sv. Ambrož). 2. Edukace jako pozdvihnutí důstojnosti člověka. Edukace jako nástroj aktivity, iniciativy a schopnosti rozvíjet společnost. (T. Morus, T. Campanella, F. Bacon, D. E. Rotterdamský, F. Rabelais, J. A. Komenský). 3. Filozofie jezuitské edukace. Filozofické a pedagogické názory období osvětenství. (J. Locke, J. J. Rousseau, C. A. Helvétius, D. Diderot, F. M. A. Voltaire, J. B. Basedow). 4. Pojetí člověka a jeho výchovy v pedagogických směrech 19. a 20. století. Naturalistické směry, dynamická pedagogika, hlubinné pedagogické směry, sociologické směry, pragmatická pedagogika, existencialistická pedagogika, náboženská pedagogika, experimentální pedagogika, pedagogika kultury a hodnot. 5. Edukace jako základ pedagogiky. Pedagogika jako samostatný vědný obor. Systém výchovného vyučování. Systém edukačních systémů (Herbart) 6. Fenomenologický přístup v pedagogice (Patočka, Palouš, Michálek, Fink), hermeneutická filozofie – hermeneutika jako metoda v pedagogice, existencialismus ve filozofii a v pedagogice (Rogers, confluent education, Gestaltpedagogik), personalismus – dialogická			

filozofie a pedagogika (Buber), pozitivismus a pedagogika (experimentální pedagogika), pragmatická filozofie a pedagogika (James, Dewey), marxismus.

Okruhy: filozofie výchovy, teorie výchovy, obecné pedagogiky, školní pedagogiky:

7. Moc a dosah výchovy. Názory na vychovatelnost a vzdělavatelnost ve filozofických směrech od období renesance po současnost. Aplikace humanitních ideálů v životě školy.
8. Jedinec a společnost – vztahy mezi individuálním a sociálním ve výchově. Teorie lidského poznání. Názory na vývoj člověka. Výchova k lidské identitě. Podstata výchovy a jejího řízení v různých společnostech na základě utváření jejich kultury – komparativní přístup.
9. Identifikace společenských vlivů na edukační proces z různých úhlů pohledu (konsenzualistické, konfliktologické a interpetativní paradigmaty).
10. Cíle a obsah výchovy v kontextu společenského vývoje. Komparace pojetí (teorií, strategií, paradigmat, obsahu) výchovy v kontextu cíle a obsahu. Výchovný cíl s ohledem na smysl lidské existence. Edukace jako součást procesu budování životních cílů.
11. Tradicionalismus versus inovace. Výchovné prostředky v kontextu společenského vývoje s ohledem na středoevropskou a anglosaskou tradici a jejich možnosti a uplatnění v současnosti.
12. Dilemata současné výchovy: moc, autorita a svoboda, kázeň a demokracie, rodové stereotypy atd. Analýza dilemat a jejich srovnání.
13. Etika sociálních důsledků jako teoretické východisko učitelské etiky (princip humánnosti, princip lidské důstojnosti, princip morálního práva, princip morální odpovědnosti, princip spravedlnosti, princip tolerance, princip povinnosti) s ohledem na historický a společenský kontext. Vlastenectví nebo globalismus?

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

ALBERT, K. *Philosophie der Erziehung*. Sankt Augustin: Akademie Verlag, 1990.

BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998.

BLAKE, N., SMEYERS, P., SMITH, R., STANDISH, P. (eds.). *The Blackwell Guide to the Philosophy of Education*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003.

BREZINKA, W. *Filozofické základy výchovy*. Praha: Zvon, 1996.

BREZINKA, W. *Východiska k poznání výchovy*. Brno: L.Marek, 2001.

CURREN, R. *A Companion to the Philosophy of Education*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2003.

GÁLIKOVÁ-TOLLNAJOVÁ, S. *Problém výchovy na prahu 21. storočia*. Bratislava: IRIS, 2007.

CHAMBLISS, J. J. (ed.) *Philosophy of Education*. New York and London: Garland Publ., 1996.

KAŠČÁK, O., PUPALA, B. *Výchova a vzdelávanie v základných diskurzoch*. Prešov: Rokus, 2009.

KUDLÁČOVÁ, B. *Človek a výchova v dejinách európskeho myslenia*. Trnava: TU, 2007.

PALOUŠ, R. *K filosofii výchovy: východiska fundamentální agogiky*. Praha: SPN, 1991.

- PALOUŠ, R. *Filosofická reflexe několika pojmů školské pedagogiky*. Praha: Karolinum, 2010.
- PATOČKA, J. *Filosofie výchovy*. Praha: PedF UK, 1997.
- PROKEŠOVÁ, M. *Filosofie výchovy*. Ostrava: PdF OU, 2004.
- PROKOP, J. *Škola a společnost v kritických teoriích druhé poloviny 20. století*. Praha: Karolinum, 2005.
- SVOBODOVÁ, Z., PALOUŠ, R. *Homo educandus: filosofické základy teorie výchovy*. Praha: Karolinum, 2011.
- ŠTVERÁK, V. *Obecná a srovnávací pedagogika*. Praha : Karolinum, 2007.
- TUBBS, N. *Philosophy's Higher Education*. New York: Kluwer Academic Publishers, 2005.
- Doporučená literatura:**
- APPLE, M. W., BALL, S. J., GANDIN, L.A. (eds.). *The Routledge International Handbook of the Sociology of Education*. New York: Routledge, 2010.
- ILLICH, I. *Odškolnění společnosti*. Polemický spis. Praha: Slon, 2001.
- KATRŇÁK, T. *Odsouzení k manuální práci*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004.
- KELLER, J., TVRDÝ, L. *Vzdělanostní společnost. Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.
- KRAUS, B. *Sociální aspekty výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999.
- KUČEROVÁ, S. *Člověk – hodnoty – výchova*. Prešov: ManaCon, 1996.
- KUDLÁČOVÁ, B. *Fenomén výchovy (historicko-filozoficko-antropologický aspekt)*. Trnava: VEDA, 2006.
- LISSMANN, K. P. *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění*. Praha: Academia, 2008.
- MATĚJŮ, P., STRAKOVÁ, J., VESELÝ, A. (eds.). *Nerovnosti ve vzdělávání. Od měření k řešení*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010.
- PELCOVÁ, N. *Filozofická a pedagogická antropologie*, Praha: Karolinum, 2000.
- PELCOVÁ, N. *Vzorce lidství*. Praha: Portál, 2010.
- RAWLS, J. *Teorie spravedlnosti*. Praha : Victoria Publishing, 1995
- SINGULE, F. *Současné pedagogické směry* Praha: SPN, 1992.
- SKALKOVÁ, J. *Tradice hermeneutické pedagogiky a její vývoj v druhé polovině 20. století*. Praha: Pedagog. ústav ČSAV, 1992.
- SOKOL, J. *Filosofická antropologie*. Praha: Portál, 2002.
- ŠIMONÍK, O., HORKÁ, H., STŘELEČEK, S. (eds.) *Hodnoty a výchova*. Brno: MSD, 2007.
- VÁCLAVÍK, V. *Cesta ke svobodné škole*. Hradec Králové: Líp, 1997.

WRIGHT G. H. *Humanizmus ako životný postoj*. Bratislava: Kaligram, 2001.

Časopisy:

Journal of Philosophy of Education; Journal of Moral of Education; Journal of Sociology of Education.

Race, Ethnicity and Education.

Další literatura po dohode s garanty predmetu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu

Název studijního předmětu	Psychologické aspekty edukace		
Typ předmětu	Povinný	doporučený ročník / semestr	1/ZS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerevizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Student DSP předloží seznam prostudované literatury. Vypracování a obhajoba psychologického ukotvení disertační práce.		
Garant předmětu	Doc. Plevová		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu			

Předpokládané vstupní kompetence:

Student na základě poznatků osvojených ve výuce psychologických disciplin v rámci magisterského studia i na základě vlastních pedagogických zkušeností umí:

- vysvětlit základy procesu učení, základní zákony učení, mechanismy a druhy učení,
- objasnit základní determinační činitele procesu učení,
- aplikovat do pedagogické praxe základní poznatky z obecné, vývojové, pedagogické a sociální psychologie v intencích publikací FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha : Portál, 2010. ČÍŽKOVÁ-ŠIMÍČKOVÁ, J. a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc : UP, 2008. KUSÁK, P., DAŘÍLEK, P. *Pedagogická psychologie - A*. Olomouc : UP, 2001.

Cíle předmětu/Účastníci studia budou schopni:

Studenti budou v návaznosti na kompetence získané v magisterském studiu schopni:

- vysvětlit a vzájemně porovnat jednotlivé teorie učení a zhodnotit jejich přínos
- analyzovat a vysvětlit spektrum individuálních rozdílů a věkových zvláštností procesu učení v příčinných souvislostech,
- na základě hlubší analýzy porovnat a zhodnotit teoretické koncepty vybraných osobnostních determinant procesu učení, vyvozovat závěry jako východiska pro utváření koncepcí optimalizace podmínek učení,
- analyzovat, porovnat a zhodnotit principy a metody edukačního přístupu k žákům se specifickými vzdělávacími potřebami u nás a v zahraničí
- postihnout aktuální trendy výzkumu psychologických aspektů edukační reality ve světě a zmapovat hlavní výzkumné problémy,
- porovnat a vyhodnotit nejnovější poznatky a závěry z tuzemských i zahraničních výzkumů,
- implementovat získané poznatky v konstrukci výzkumného projektu disertační práce a interpretaci získaných dat.

Základní témata:

- Aktuální problémy psychologického výzkumu edukační reality u nás a v zahraničí.
- Teorie učení a jejich komparace. Kognitivní procesy ve vztahu k edukaci, rozvoj kritického myšlení. Metakognice. Reprezentace a organizace poznatků.
- Interindividuální rozdíly procesu učení. Inteligence - přístupy k vymezení pojmu v tuzemské i zahraniční literatuře, srovnání různých názorů na strukturu inteligence. Emoční inteligence. Kreativita.
- Hlavní přístupy ke kognitivnímu vývoji. Specifika vývoje kognitivních procesů. Vývojová podmíněnost úspěšného zvládnání požadavků edukace.
- Teoretické ukotvení stylů žákova učení. Vztah stylu žákova učení a efektivity edukačního procesu. Zahraniční zkušenosti s intervenujícími přístupy k rozvoji žákova stylu učení.
- Motivační a emocionální faktory edukace: různá pojetí motivace, vliv motivačních činitelů ve světle tuzemských i zahraničních výzkumů. Emoce a učení, příznivá emoční atmosféra, model mozkové kompatibilního prostředí.
- Psychosociální aspekty edukační reality. Psychologické aspekty vzájemné interakce účastníků edukačního procesu. Hlavní ohniska zahraničního výzkumu školní třídy jako malé sociální skupiny.
- Psychosociální dopady nežádoucího chování na proces edukace. Příčiny a prevence narůstající agrese, šikany a kyberšikany. Srovnání našich a zahraničních přístupů.

Psychologické aspekty přístupu k žákům se specifickými vzdělávacími potřebami u nás a v zahraničí. Endogenní a exogenní determinanty poruch učení a chování ve vzájemné interakci. Psychologické aspekty prevence a intervence.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

- CROWL, T., K., KAMINSKI, S., PODELL, D.M. *Educational psychology : Windows on teaching*. Madison : Brown and Benchmark, 1997.
- DAVIES, B., WEST-BURNHAM, J. (Eds.) *Handbook of Educational Leadership and Management*. London : Pearson Education Limited, 2003, p. 435-450.
- MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha : Portál, 1998.
- NOEL-HOEKSEMA, S. *Abnormal psychology*. New York : McGraw-Hill, 2007.
- PAVELKOVÁ, I. *Motivace žáků k učení. Perspektivní orientace a časový faktor v žákovské motivaci*. Praha: PedF UK, 2002.
- ROST, D.H. (Hrsg.) *Handwörterbuch Pädagogische Psychologie*. Weinheim: Psychologie Verlags Union, Verlagsgruppe Beltz, 2001, S.596 - 600.
- STERNBERG, R. J. *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál, 2002.
- STUHLÍKOVÁ, I. *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál, 2002.
- WOOLFOLK, A. E. *Educational psychology*. Boston : Allyn and Bacon, 1993.

Doporučená literatura:

- BADDELEY, A.D. *Human memory: Theory and practice* (Rev. ed.) Sussex : Psychology Press, 1997.
- BAUMEISTER, R.F. *Self-esteem. The puzzle of low self-regard*. New York, Plenum Press, 1993.
- BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha : ISV, 2003.
- BERNSTEIN, D. A., PENNER, L. A., CLARKE-STEWART, A., ROY, E. J. *Psychology*. Boston, New York: Houghton Mifflin Company, 2003.

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha : Portál, 1998.
- CANGELOSI, J., S. *Strategie řízení třídy*. Praha : Portál, 2009.
- ČÁP, J. , MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2007.
- DAVIS, S. F., PALLADINO, J. J. *Psychology*. New Jersey: Prentice Hall, Upper Saddle River, 2000.
- DRAPELA, V., J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha : Portál, 2008.
- EYSENCK, M.W., KEANE, M. *Kognitivní psychologie*. Praha: Academia, 2008.
- GARDNER, H. *Dimenze myšlení*. Praha : Portál, 1999.
- HEATHERINGTON, E. M. *Child Psychology*. New York : McGraw-Hill, 2006.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha : Portál, 2009.
- HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha : Grada, 2007.
- HEWARD, W. L. *Exceptional Children*. New Jersey : Pearson Education, Inc.
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha : Portál, 2001.
- KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha : Portál, 2008.
- LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007.
- LUKASOVÁ, E., S. *Logoterapie ve výchově*. Praha : Portál, 1997.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno : MU, 1995.
- MASTROPIERI, M. A., SCRUGGS, T. S. *The inclusive Classroom*. New Jersey : Pearson Education Inc., 2004.
- PETROVÁ, A. *K problematice psychologie existence*. Olomouc : Votobia, 2005.
- PLEVOVÁ, I. *Kauzální atribuce aneb jak pátráme po příčinách životních událostí*. Olomouc : Hanex, 2007.
- PLHÁKOVÁ, A. *Intelligence*. In Blatný, M. a kol. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2010, s. 71-104.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha : Academia, 2004.
- PRESSLEY, M., McCORMIK, Ch. *Advanced educational psychology for educators, researchers, and policymakers*. New York : HarperCollins, 1995.
- SCHAFER, C. E.; MILLMAN, H. L. *How to help children with common problems*. Northvale : Jason Aronson, Inc., 1994.
- SHAPIRO, L. *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha : Portál, 2009.
- SLAVIN, R., E. *Educational psychology : theory and practice*. Boston : Allyn and Bacon, 2000.

SPRINTHALL, N. A., SPRINTHALL, R. C., OJA, S. N. *Educational psychology : a developmental approach*. New York : McGraw-Hill, 1994.

STERNBERG, R. J. *Úspěšná inteligence: Jak rozvíjet praktickou a tvůrčí inteligenci*. Praha: Grada, 2001.

VÁGNEROVÁ M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha: Karolinum, 2001.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2008.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I*. Praha : Karolinum, 2005.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Teorie a metodologie vědy		
Typ předmětu	Povinný	doporučený ročník / semestr	2/LS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Předložení seznamu prostudované odborné literatury. Vypracování a obhajoba metodologického projektu disertační práce.		
Garant předmětu	Doc. Chráska		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu			

Předpokládané vstupní kompetence: Student je schopen charakterizovat základní metodologické přístupy v pedagogice v intencích publikace CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007.

Cíle předmětu/ Účastníci studia budou schopni:

- rozpoznat a srovnat přínos jednotlivých pojetí a modelů vědy pro výzkum v pedagogice,
- analyzovat a zhodnotit českou a zahraniční odbornou literaturu a výstupy databází s cílem teoretického a metodologického ukotvení témat disertačních prací,
- propojit teorie s metodologií a konkrétními metodami výzkumu v pedagogice,
- navrhnout design teoretického, kvantitativního, kvalitativního či smíšeného výzkumu v pedagogice,
- určit hranice aplikace kvantitativního a kvalitativního přístupu v pedagogickém výzkumu,
- charakterizovat etické zásady ve vědě a výzkumu.

Základní témata:

- Pojetí vědy, výzkumu z pozic pozitivismu a neopozitivismu (Comte, Durkheim, Carnap), teorie falzifikace (Popper), paradigmat ve vědě (Kuhn), sociologického obratu ve filosofii vědy.
- Formulace výzkumného problému, formulace výzkumné otázky, hodnocení stavu poznání problematiky – přehledová studie, odborné zdroje (odborné časopisy a literatura, práce s odbornými databázemi a databázemi dotazníků a testů – C.E.E.O.L., ERIC, PAO, PIO, ProQuest, PSYINDEXplus with Testfinder, Springer Link, Wiley Interscience).
- Teoretický výzkum: Formulace výzkumné otázky, přehled literatury a zdrojů k tématu, reflexe a identifikace problémů a kritérií, návrh teoretické formulace odpovědi a hypotéza, zapojení do diskursu vztahujícího se k problému, upřesňování teoretické hypotézy, přijetí či vyvrácení, diskuse o dopadu teorie.
- Historie a současný stav kvantitativních výzkumů v pedagogice, teoretická východiska a volba kvantitativní metodologie, výhody a nevýhody kvantitativní metodologie ve vztahu k výzkumnému problému, hypotézy, volba adekvátních metody sběru dat, metody ověřování hypotéz, věcné a statistické hypotézy ve výzkumu.
- Teoretická východiska a volba kvalitativní metodologie, výhody a nevýhody kvalitativní metodologie ve vztahu k výzkumnému problému, etnografický, fenomenologický, narativní, dramaturgický přístup, analýza údajů. Induktivní analýza. Tématická analýza. Zakotvená teorie, výsledky kvalitativního výzkumu a jejich prezentace.
- Smíšený výzkumný design, jeho výhody a nevýhody.
- Etické zásady vědecké a výzkumné a publikační práce.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

COHEN, L., MANION, L. MORRISON, K. MORRISON R. B. *Research methods in education*. New York: Routledge, 2007.

DRESSMAN, M. *Using social theory in educational research: a practical guide*. New York: Routledge, 2008.

deMARRAIS, K., LAPAN S. D. (eds.). *Foundations for Research: Methods of Inquiry in Education and the Social Sciences*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2004.

FAJKUS, B. *Filosofie a metodologie vědy*. Praha: Academia, 2005.

- GIVEN, L. M. *The Sage encyclopedia of qualitative research methods 1& 2*. London: SAGE, 2008.
- HALLOUN, I. A. *Modeling Theory in Science Education*. Dordrecht: Springer, 2006.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha : Portál , 2004.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha : Portál ,2007.
- FOUCAULT, M. *Archeologie vědění*. Praha: Herrmann & synové, 2002.
- KUHN, T. *Struktura vědeckých revolucí*. Praha: OIKOYMENH, 1997.
- JOHNSON, B., CHRISTENSEN, L. *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*. 4. vyd. London: Sage, 2010.
- OCHRANA, F. *Metodologie vědy*. Praha: Karolinum, 2009.
- PHILLIPS, D. C., BURBULES, N. C. *Postpositivism and educational research*. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, 2000.
- ŠANDEROVÁ, J. a kol. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005.

Doporučená literatura:

- BLAHUŠ, P. *K systémovému pojetí statistických metod v metodologii empirického výzkumu chování*. Praha: Karolinum, 1996.
- GAVORA, P. *Sprevodca metodológiu kvalitatívneho výskumu*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2007.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha : Portál, 2005.
- FOUCAULT, M. *Diskurs, autor, genealogie*. Praha: Svoboda, 1994.
- FAY, B. *Současná filosofie sociálních věd : multikulturní přístup*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002.
- KAUFMANN, J. C. *Chápající rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010.
- KREJČÍ, J. *Kvalita sociálněvědních výběrových šetření v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, Š.; ŠVEC, V. aj. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno : Paido 2005.
- ONDREJKOVIČ, P. *Úvod do metodológie spoločenskovedného výskumu*. Bratislava: Veda, 2007.
- ONDREJKOVIČ, P. *Interpretácia a vedecké vysvetľovanie v spoločenskovednom výskume*. Bratislava: Veda, 2008.
- POPPER, K. *Logika vědeckého zkoumání*. Praha: OIKOYMENH, 1997.

SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava: IKAR, 2005.

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitatívneho výskumu. Postupy a techniky metódy zakotvené teórie*. Boskovice : Nakladateľství Albert, 1999.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. a kol. *Kvalitatívny výskum v pedagogických viedach*. Praha: Portál, 2007.

ŠVEC, Š. a kol. *Metodologie věd o výchově. Kvantitativně-scientické a kvalitativně-humanitní přístupy v edukačním výzkumu*. Brno: Paido, 2009.

WINCH, P. *Idea sociální vědy a její vztah k filosofii*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Cizí jazyk 1		
Typ předmětu	Povinný	doporučený ročník / semestr	1/LS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerevizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Zkouška z Cizího jazyka 1 se v případě anglického, německého a ruského jazyka koná ústně, formou veřejné prezentace (s využitím powerpointové podpory). Součástí přihlášky na zkoušku z cizího jazyka je odevzdání resumé (cca 10 dní před termínem zkoušky) prezentace ve zvoleném cizím jazyce v rozsahu 1 800 až 3 200 znaků. Resumé i prezentace vychází čerpá (alespoň z jedné třetiny) ze zdrojů zveřejněných ve vybraném cizím jazyce.		

Garant předmětu	Doc. Řeřicha
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející
Vyučující	PhDr. Jitka Plischke, Ph.D. (německý jazyk) PhDr. PaedDr. Václav Klapal, Ph.D. (ruský jazyk)
Stručná anotace předmětu	<p>Cíle předmětu: Studenti budou ve vybraném cizím jazyce schopni (na jazykové úrovni min. C1):</p> <ul style="list-style-type: none"> - představit hlavní cíle a koncepci řešené disertační práce, - komparovat přístupy zahraničních autorů (na základě předloženého seznamu prostudované literatury) se zkušenostmi českých odborníků, vystihnout společné trendy a případné rozdíly, - pomocí analýz relevantních národních, mezinárodních i zahraničních výzkumů charakterizovat stav poznání ve vybrané problematice, - podrobněji prezentovat dílčí aspekt disertační práce, - ve vazbě na zkoušený jazyk prokázat komunikativní dovednosti a splnit tak doporučený časový limit (10-15 minut vlastní prezentace, 10 minut odborná diskuse).
Studijní literatura a studijní pomůcky	
Informace ke kombinované nebo distanční formě	
Rozsah konzultací (soustředění)	<input type="text"/> hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím	

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Cizí jazyk 2		
Typ předmětu	Povinný	doporučený ročník / semestr	2/LS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	<p>Zkouška z Cizího jazyka 2 se v případě anglického, německého a ruského jazyka koná ústně, formou veřejné prezentace (s využitím powerpointové podpory).</p> <p>Součástí přihlášky na zkoušku z cizího jazyka je odevzdání resumé (cca 10 dní před termínem zkoušky) prezentace ve zvoleném cizím jazyce v rozsahu 1 800 až 3 200 znaků.</p> <p>Resumé i prezentace vychází (alespoň z jedné třetiny) ze zdrojů zveřejněných ve vybraném cizím jazyce.</p>		
Garant předmětu	Doc. Řeřicha		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující	<p>PhDr. Jitka Plischke, Ph.D. (německý jazyk)</p> <p>PhDr. PaedDr. Václav Klapal, Ph.D. (ruský jazyk)</p>		
Stručná anotace předmětu	<p>Cíle předmětu: Studenti budou ve vybraném cizím jazyce schopni (na jazykové úrovni min. B1) :</p> <p>Komunikovat teoretická východiska, metodologický přístup či dosavadní nálezy řešené disertační práce a to buď v písemné (např. jako článek koncipovaný ve vybraném jazyce přijatý do recenzovaného časopisu či recenzovaného sborníku ze zahraniční konference) nebo v ústní formě (např. jako doložená aktivní účast na konferenci, kde student DSP prezentoval příspěvek ve vybraném jazyce</p>		
Studijní literatura a studijní pomůcky			

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Kurikulum a teorie výuky		
Typ předmětu	Povinný	doporučený ročník / semestr	2/LS
Rozsah studijního předmětu		hod.	kreditů 7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	<p>Vypracování a obhajoba ukotvení disertační práce z hlediska obecné didaktiky.</p> <p>Student předloží seznam prostudované literatury a portfolio dokumentující jeho samostudium.</p>		
Garant předmětu	Doc. Prášilová		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu			

Předpokládané vstupní kompetence:

Student je schopen charakterizovat základní didaktické principy a možnosti jejich uplatnění v pedagogické praxi v intencích publikace KALHOUS, Z., OBST, O. aj. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002.

Cíle předmětu/Účastníci studia budou schopni:

- charakterizovat obecnou didaktiku jako vědní disciplínu, objasnit významné teorie vzdělávání a vysledovat jejich odraz v aktuálním pojetí kurikula českých škol, vysvětlit roli didaktiky v práci učitele při v řešení situací ve prospěch jednotlivce či skupiny vzdělávaných,
- předestřít ucelený náhled na problematiku kvality výuky, podrobněji pak vymezit podstatu, příležitosti i rizika různých přístupů zaměřených na zabezpečení této kvality, dokumentovat na vhodných příkladech z edukační praxe,
- v širším kontextu společenské reality prezentovat proměny paradigmatu kurikulárního diskurzu, objasnit vliv determinant kurikula, a to i vzhledem k projektování školního kurikula v aktuálním českém prostředí,
- objasnit možné přístupy didaktického zprostředkování učiva (transformace, zjednodušení, elementarizace, redukce, rekonstrukce učiva; didaktická a mikrodidaktická analýza učiva), argumentovat ve prospěch požadavků kladených na optimální podobu učebnic aj. edukačních médií,
- v globálním i specificky českém kontextu posoudit a empiricky doložit implikaci mezi soudobými proměnami vzdělávání a pojetím učitelské profese,
- prokázat opodstatněnost nároků kladených na komplex dimenzí profesionality učitele, přednést odborný náhled na učitelství jako profesi, prezentovat a zdůvodnit svůj názor na potřebnost standardů kvality profese učitele (standardů práce učitele, pedagogických standardů),
- zdůvodnit význam, který má realizace národních i mezinárodních výzkumů výuky a školního vzdělávání pro rozvoj didaktiky jako vědy i pro edukační praxi, představit významné výzkumy a analyzovat jejich výstupy spadající do oblasti odborného zájmu účastníka studia.

Základní témata:

- Didaktika jako věda i jako nástroj učitele (vývoj didaktiky, pojetí didaktiky v anglosaském i v středoevropském kontextu, klasifikace teorií vzdělávání, klinický přístup, akční výzkum).
- Koncepce kvality výuky (vyučování jako celistvý proces; interakce, individualizace a diferenciacce, role zpětné vazby apod.).
- Proměny paradigmatu kurikulárního diskurzu, determinanty a teoretický kontext projektování kurikula.
- Didaktické zprostředkování učiva (transformace, zjednodušení, elementarizace, redukce, rekonstrukce učiva), didaktická (a mikrodidaktická) analýza učiva (nároky kladené na učebnice a jiná edukační média).
- Soudobé proměny vzdělávání a učitelská profese.
- Dimenze (odborné, diagnostické, didaktické aj.) profesionality učitele.
- Národní i mezinárodní výzkumy výuky a školního vzdělávání.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

GAVORA, P. *Učitel a žák v komunikaci*. Brno : Paido, 2005.

GAVORA, P. *Akí su moji žiaci*. Bratislava: Práca, 1999.

HARGREAVES, A. *Curriculum and assessment reform*. Buckingham : Open University Press, 1990.

HELMKE, A. *UnterrichtsQualität: erfassen, bewerten, verbessern*. 5. auflage. Seelze: Klett, Kallmeyer, 2007.

- KNECHT, P. JANÍK, T. a kol. *Učebnice z pohledu pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2008.
- KOSTRUB, D. *Dieťa/Žiak/Študent-učivo-učiteľ, didaktický alebo bermudský trojúholník?* Prešov : Rokus, 2008.
- JAKUBÍKOVÁ, Z., KOSTRUB, D. *Vybrané didaktické modely materskej školy uplatňované v súčasnej didaktickej praxi*. Prešov : Rokus, 2009.
- JANÍK, T. a kol. *Kurikulum – výuka – školní klima- učiteľské vzdelávání. Analýza nálezů českého pedagogického výzkumu (2001-2008)*. Brno: MU, 2009.
- JANÍK, T. *Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání*. Brno : Paido, 2005.
- JANK, H., MEYER, H. *Schulpädagogik: Didaktische Modelle*. Berlin :CornelsenVerlagScriptors, 2002.
- MAŇÁK, J., JANÍK, T. (ed.) *Problémy kurikula základní školy*. Brno : Paido, 2006.
- MAREŠ, J., SLAVÍK, J., SVATOŠ, T., ŠVEC, V. *Učitelovo pojetí výuky*. MU, 1996.
- MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha : Portál, 1998.
- ORBIS SCHOLAE. „*Kurikulum v proměnách školy*“. Monotematické číslo. 2007, roč. 1, č. 1.
- ORBIS SCHOLAE. „*Videostudie ve výzkumu. Vyučování a učení*“. Monotematické číslo. 2008, roč. 2, č. 1.
- ORBIS SCHOLAE. „*EducationalChange in theGlobalContext*“. Monotematické číslo. 2010, roč. 4, č. 2.
- PERSSON, M. (ed.) *Towards the Teacher as a Learner*. Karlstad : Tryckeri Knappen, 2004.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo, a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha : Grada, 2007.
- TUREK, I. *Didaktika*. Bratislava : Iura Edition, 2008.
- WALTEROVÁ, E. *Kurikulum. Proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno : MU, 1994.

Doporučená literatura:

- BYČKOVSKÝ, P., KOTÁSEK, J. Nová teorie klasifikování kognitivních cílů ve vzdělávání: revize Bloomovy taxonomie. *Pedagogika*, 2004, roč. 54. č. 3, s. 227-242..
- DVOŘÁK, D. Řazení učiva v soudobých teoriích kurikula. *Pedagogika*, 2009, roč. 59, č. 2, s.136-152.
- HALLITZKY, M., SEIBERT, N. *Didaktische Konzepte und Modelle*. In APEL, H. J., SACHER, W. (Hrsg.) *Studienbuch Schulpädagogik*. 2. Auflage. Bad Heilbrunn/Obb : Julius Klinkhardt Verlag, 2005, s. 205-229.
- HORKÁ, H., FILOVÁ, H., JANÍK, T., KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Studie ze školní pedagogiky*. Brno : MU, 2009.
- JANÍK, T. Význam Shulmanovy teorie pedagogických znalostí pro oborové didaktiky a pro vzdělávání učitelů. *Pedagogika*, 2004, roč. 54. č. 3, s. 243-250.

- JANÍK, T., MIKOVÁ, M. *Videostudie: výzkum výuky založený na analýze videozáznamu*. Brno : Paido, 2006.
- JANÍK, T. *Kurikulární reforma na gymnáziích*. VÚP, 2010.
- JANÍK, T., MAŇÁK, J., KNECHT, P., NĚMEC, J. Proměny kurikula současné české školy: Vize a realita. *ORBIS SCHOLAE*, 2010, roč. 4, č. 3, s. 9-35.
- KANSANEN, P. Didaktika a její vztah k pedagogické psychologii: problémy klíčových pojmů a jejich překladu. *Pedagogika*, 2004, roč. 54. č. 1, s. 48-57.
- KNECHT, P. Didaktická transformace aneb od didaktického zjednodušení k didaktické rekonstrukci. *ORBIS SCHOLAE*, 2007, roč. 2, č. 1, s. 67-81.
- KOLÁŘ, Z., VALIŠOVÁ, A. *Analýza vyučování*. Praha : GradaPublishing, 2009.
- KOTÁSEK, J. Problémy používání vyučovacích metod ve vyučovacím procesu. Praha: KPÚ, 1959..
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno : MU, 2006. 160 s.
- KUŘINA, F. Co je to vlastně didaktika? *Pedagogika*, 2005, roč. 55, č. 3, s. 264-267.
- KUŘINA, F. Didaktická transformace obsahu a školská praxe. *Pedagogika*, 2009, roč. 59, č. 3, s. 298-308.
- KULIČ, V. *Chyba a učení: funkce chybného výkonu v učení a jeho řízení*. Praha : SPN, 1971. 244 s.
- MAŇÁK, J. Kompetence ve struktuře kurikula. In GREGER, D., JEŽKOVÁ, V. (eds.) *Školní vzdělávání: Zahraniční trendy a inspirace*. Praha : Karolinum, 2006, s.87-101. 266 s.
- MAŇÁK, J., JANÍK, T., ŠVEC, V. *Kurikulum v současné škole*. Brno : Paido, 2008. 127 s.
- MAREŠ, J. Podněty pedagogické psychologie pro pedagogický výzkum . In SVATOŠ, T. (ed.) *Poslední desetiletí v českém a zahraničním pedagogickém výzkumu*. Hradec Králové : VŠP a ČAPV, 1999. 511 s.
- MAREŠ, J., SLAVÍK, J., SVATOŠ, T., ŠVEC, V. *Učitelovo pojetí výuky*. Brno : CDVU MU, 1996. 91 s.
- OBST, O. *Obecná didaktika*. Olomouc : UP, 2002.
- PEŠEK, Z. a kol. *Didaktika*. Praha: SPN, 1964.
- PASCH, M., GARDNER, T. G., aj. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha : Portál, 2005.
- PETLÁK, E. *Všeobecná didaktika*. Bratislava : IRIS, 2004. 311 s.
- PRŮCHA, J. [Učebnice: teorie a analýzy edukačního média : příručka pro studenty, učitele, autory a výzkumné pracovníky](#). Brno : Paido, 1998. 148 s.
- PUPALA, B. Revízia didaktického myslenia: Komentár k monotematickému číslu. *Pedagogika*, 2009, roč. 59, č. 1, s. 215-220.
- SKALKOVÁ, J. *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno : Paido, 2004. 158 s.

SKALKOVÁ, J. Kategorie cíle, kompetence, jejich vzájemný vztah a význam pro obsah vzdělávání v kontextu současnosti. *ORBIS SCHOLAE*, 2007, roč. 1, č. 1, s.7-20.

SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha : Portá, 1999.

ŠTECH, S. Zřetel k učivu a ap problém dvou modelů kurikula. *Pedagogika*, 2009, roč. 59. č. 2, s. 105-115.

ŠVEC, V (ed.) *Od implicitních teorií výuky k implicitním pedagogickým znalostem*. Brno : Paido, 2005. 99 s.

ŠVEC, Š. *Historické premeny poňatí didaktik : (od J. A. K. po súčasnosť)*. Bratislava: UK, 1995, s. 9-60.

TOLLINGEROVÁ, D., KULIČ, V., KNĚŽŮ, V. *Programované učení*. Praha : SPN, 1966.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Klima školy a její humanizace		
Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/ZS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	<p>Předložení seznamu prostudované odborné literatury.</p> <p>Předložení odborného článku reflektujícího vztah disertační práce k volitelné disciplíně.</p>		
Garant předmětu	Doc. Kantorová		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu			

Předpokládané vstupní kompetence: Student je schopen analyzovat prostředí jako sociálně pedagogický problém a analyzuje si sociální a psychologickou zákonitost různých edukačních jevů. Jeho kompetence jsou upevněny absolvováním následujících předmětů: Teorie a metodologie vědy, Psychologické aspekty edukace

Kurikulum a teorie výuky.

Cíle předmětu/ Účastníci studia budou schopni:

- komparovat různá teoretická pojetí klimatu organizace, výchovně vzdělávacích institucí a školy a vysvětlit jejich podstatu,
- identifikovat faktory klimatu a charakterizovat jeho účinky, vysvětlit vztahy mezi faktory, systémem faktorů a účinky s ohledem na různé varianty a typy klimatu,
- popsat pozitivní klima školy a interpretovat je jako předpoklad a důsledek její humanizace, srovnat aspekty klimatu „tradiční“ školy se školou, kde můžeme vnímat pozitivní klima,
- zhodnotit důvody a východiska ke změně klimatu školy a výchovně vzdělávacích institucí (humanistický kontext), charakterizovat činitele a analyzovat možnosti změny,
- popsat, analyzovat a srovnat různé výzkumné aktivity zaměřené na klima školy,
- vysvětlit problematičnost výzkumů klimatu školy a dalších výchovně vzdělávacích institucí,
- koncipovat, realizovat a interpretovat výzkum klimatu školy a výchovně vzdělávacích institucí.

Základní témata:

- Teorie klimatu školy a dalších výchovně vzdělávacích institucí (pedagogické, psychologické a sociologické modely). Klima organizace jako východisko pro další zkoumání.
- Faktory a účinky klimatu školy, vztahy mezi nimi s ohledem na specifické prostředí (regionální a materiální podmínky, formy a organizační znaky, kurikulum, lidé atd.). Identifikace a deskripce variant a typů klimatu školy podle různých kritérií.
- Pozitivní klima školy jako předpoklad a důsledek její humanizace: humanitní ideály, jejich aplikace v životě školy. Rozpor mezi „tradiční školou“ a preferencemi reformistů - osobnost jako cíl výchovy v sociálním kontextu. Pozitivní klima školy z hlediska různých skupin respondentů.
- Důvody a východiska ke změně klimatu školy a výchovně vzdělávacích institucí – vize vyšší kvality. Činitelé změny, problematičnost a možnosti – systematické pojetí. Člověk jako tvůrce a „konzument“ klimatu.
- Výzkumné aktivity zaměřené na klima školy a dalších výchovně vzdělávacích institucí. Diskursivní analýza různých výzkumných přístupů. Hodnocení kvantitativních a kvalitativních výzkumných přístupů. Nástroje ke zkoumání klimatu z pohledu různých skupin respondentů.
- Metodologické aspekty koncepce výzkumu klimatu. Problematičnost výzkumů – koncepce, realizace, interpretace (specifičnost instituce, proměnné, analyzované roviny, subjektivita, kvantita x kvalita atd.). Specifičnost tvorby nástroje k výzkumu klimatu.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

ANDERSON, C. S. The search for school climate: A review of the research. *Review of Educational Research*, 1982, 52 (3), 368-420.

CONRAD, P., SYDOW, J. *Organisationsklima*. Berlin, New York : Walter de Gruyter, 1984.

- EDER, F. *Schul- und Klassenklima. Ausprägung. Determinanten und Wirkungen des Klimas an höheren Schulen.* Innsbruck : Studien Verlag, 1996.
- GRECMANOVÁ, H. *Klima školy.* Olomouc : Hanex, 2008.
- HAENISCH, H. Gute und schlechte Schulen im Spiegel der empirischen Schulforschung. *Westermanns pädagogische Beiträge*, 1986, 38 (7-8), 18-23.
- HEISTER, M. Schulklima und Schulerfolg. *Diagnostica*, 1989, 35 (3), 223-233.
- CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D. (ed.). *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003.
- ISAKSEN, S. G. The Climate for Transformation: Lessons for Leader. *Creativity and Innovation Management*, 2007, roč. 16, č. 1, s. 3-15.
- JANKE, N. Soziales Klima an Schulen aus Lehrer-, Schulleiter- und Schüllerperspektive. Eine Sekundäranalyse der Studie „kompetenzen und Einstellungen von Schülerinnen und Schülern – Jahrgangsstufe 4 (KESS 4)“ – Münster : Waxmann, 2006.
- JEŽEK, S. (ed.). *Psychosociální klima školy I.* Brno : MSD, 2003.
- JEŽEK, S. (ed.). *Psychosociální klima školy II.* Brno : MSD, 2004.
- JEŽEK, S. (ed.). *Psychosociální klima školy III.* Brno : MSD, 2005.
- JOYSE, W. F. *Antecedents and consequents of collective climates in organisations.* Pennsylvania: College of Business Administration, State University, 1977.
- Organizational Climate. In S. R. Clegg, J.R. Bailey (eds.) *International Encyclopedia of Organization Studies*, Vol. 3. Thousand Oaks, CA : Sage Publications, 2008, s. 1028-1030.
- SKALKOVÁ, J. *Za novou kvalitou vyučování.* Brno : Paido, 1995.

Doporučená literatura:

- AURIN, K. (ed.). *Gute Schulen – worauf beruht ihre Wirksamkeit?* Bad Heilbrunn : Klinkhardt, 1990.
- BESSOTH, R. *Organisationsklima an Schulen.* Neuwied : Luchterhand, 1989.
- DREESMANN, H. *Unterrichtsklima.* Weinheim : Beltz, 1982.
- FEND, H. Schulklima: Soziale Einflussprozesse in der Schule. Weinheim : Beltz, 1977.
- FRASER, B.J. Twenty Years of Classroom Climate Work – Progress and Prospect. *Journal of Curriculum Studies*, 1989, 21(4), 307-327.
- FRASER, B.J.; FISHER, D. L. Using Short form of Classroom Climate Instrument to Assess and Improve Classroom Psychosocial Environment. *Journal of Research in Science Teaching*, 1986, 23 (5), 387-413.

- GAVORA, P., BRAUNOVÁ, J. Adaptácia Dotazníka organizačnej klímy školy (OCDQ-RS). *Pedagogická orientace*. 2010, 20 (1), 39-59.
- CHRISTIAN, H. *Klassenklima fördern*. Berlin : Cornelsen, 2003.
- KANTOROVÁ, J. *Výzkumný nástroj pro evaluaci školního klimatu*. Olomouc : UP, 2007.
- KAŠPÁRKOVÁ, J. Charakteristika školního klimatu a zjišťování jeho kvality. *Acta Humanica*, 2004, 1, 162-168.
- LAŠEK, J. Prvé zkušenosti s meraním klímy ve škole a v učiteľskom zbore. *Pedagogická revue*. 1995, XLVII (1-2), 43-50.
- LAŠEK, J. MAREŠ, J. Jak změřit sociální klima třídy? *Pedagogická revue*, 1991, 43 (6), 401-410.
- LIKERT, R. *The human organization*. New York, 1967.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno : MU, 1995.
- MAREŠ, J. Sociální klima školy. *Pedagogická revue*, 2000, 52 (3), 241-254.
- MAREŠ, J., LAŠEK, J. Sociálně psychologické klima třídy. In *Pedagogika I.* (97-110). Ostrava : PdF OU, 1996.
- MAREŠ, J., LAŠEK, J. Známe sociální klima ve výuce? *Výchova a vzdělání*, 1990/1991, 1 (4), 173-176.
- MASARYK, T. G. *Ideály humanitní*. Praha : Melantrich, 1990.
- MILLER, R. *Sich in der Schule wohlfühlen : Wege für Lehrerinnen und Lehrer zur Entlastung im Schulalltag*. Weinheim und Basel : Beltz Verlag, 1991.
- MOOS, R. H. *The social climate scales: An overview*. Palo Alto : Consulting Psychologists Press., 1974.
- OSWALD, F. aj. *Schulklima*. Wien : Universitätsverlag, 1989.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 1997.
- ROGERS, C.R. *Entwicklung der Persönlichkeit*. Stuttgart : Ernst Klett, 1985.
- SALDERN, M.v. Die Lernumwelt aus der Sicht von Lehrern und Schülern. *Psychologie in Erziehung und Unterricht*, 1991, 38, 190-198.
- SALDERN, M. *Sozialklima von Schulklassen*. Frankfurt a.M. : Verlag Peter Lang GmbH, 1987. SINGER, K. *Wenn*
- SIJDE, van de P.C. Relationships of classroom climate with student learning outcomes and school climate. *Journal of School Psychology*, 1986, 24 (2), 351-362.
- TILLMANN, K.-J. (Hg.) *Was ist eine gute Schule?* Hamburg : Bergmann+Helbig Verlag GmbH, 1994.
- VÁCLAVÍK, V. *Cesta ke svobodné škole*. Hradec Králové : Líp, 1997.
- WRIGHT G. H. *Humanizmus jako životný postoj*. Bratislava : Kaligram, 2001.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Vzdělávací politika v národním i mezinárodním kontextu		
Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/ZS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Student předloží seznam prostudované literatury, portfolio dokreslující jeho samostudium a i odborný článek reflektující vztah disertační práce k volitelné disciplíně.		
Garant předmětu	Doc. Prášilová		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu			

Předpokládané vstupní kompetence: kompetence studenta jsou upevněny absolvováním následujících předmětů: Teorie a metodologie vědy, Filozofické aspekty edukace, Kurikulum a teorie výuky.

Cíle předmětu/ Účastníci studia budou schopni:

- objasnit vzdělávací politiku a srovnávací pedagogiku jako vědní obory, akcentovat jejich praktický/aplikační charakter,
- zdůvodnit význam srovnávací pedagogiky a její vztah k vzdělávací politice na národní i mezinárodní úrovni,
- analyzovat rozmanité rysy různých školských systémů včetně mechanismů zajišťování jejich kvality a efektivity, specifiky pak faktory ovlivňující úspěšnost školských systémů
- charakterizovat současné společné trendy v různých školských systémech (zejména v zemích Evropské unie),
- zhodnotit význam evropské dimenze ve vzdělávání,
- charakterizovat hlavní témata stávající české vzdělávací politiky v kontextu celoevropského vývoje, zaujmout k návrhům a způsobům jejich řešení svůj osobitý postoj a obhájit ho,
- uvést různé způsoby identifikace klíčových indikátorů vzdělávání (včetně otázky zjišťování výsledků a výstupů vzdělávání) a nastínit možné způsoby práce se zjištěními z mezinárodních šetření,
- podrobněji analyzovat vybraný jev (v závislosti na řešenou disertační práci) v různých kontextech a souvislostech.

Základní témata:

- Charakteristiky vzdělávací politiky a srovnávací pedagogiky, jejich aktérů, metod a nástrojů.
- Současný stav a trendy vývoje vybraných školských systémů (včetně České republiky), podstata a důsledky trendů projevujících se v českém vzdělávacím prostředí po roce 1990.
- Strategie pro inovace a reformy ve školských systémech.
- Řízení školských systémů a alokace zdrojů. Zajišťování kvality vzdělávacích systémů. Synergie externí a interní evaluace.
- Podoby/modely školství jako východisko k dosahování efektivity vzdělávání. Vnímání a užívání standardů. Indikátory přidané hodnoty.
- Hlavní trendy vzdělávací politiky EU: dokumenty a nástroje. Aktivity IEA, OECD aj. a jejich vliv na vzdělávací politiku EU a jednotlivých členských zemí.
- Celoživotní učení, formální, neformální a informální vzdělávání v EU. Uznávání kvalifikací.
- Zásadní koncepční a strategické dokumenty české vzdělávací politiky po roce 1990. Jejich naplňování a případné revize. Příslušná legislativa a financování.
- Teorie vzdělávání a jejich klasifikace.
- Společenské a ekonomické funkce vzdělávacích institucí. Škola jako instituce, organizace, specifická organizace a pospolitost.
- Přehled výzkumů sledujících efektivitu a kvalitu škol. Perspektivy efektivity školy (pojetí: všeobecné, ekonomické, organizačně-teoretické).
- Historicko-socio-kulturní kontext a kvalita školy.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura a zdroje:

BRAY, M. (ed.) *Comparative Education : Continuing Tradition, New Challenges, and New Paradigma*. Hamburg : Kluwer Academic Publisher, 2003.

Descriptions of Education Systems. [online] (2010-06-06) Dostupné na WWW : <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php>

Education at a Glance 2010 and Highlights from Education at a Glance 2010. Paris : OECD Publishing, 2010.

Improving Competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools (2008). [online]. [cit. 2010-12-12]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/education/news/news492_en.htm>.

International Encyclopedia of National Systems of Education. 2nd ed. Edited by T. Neville Postlethwaite. Tarrytown, NY: Pergamon, 1995.

KALOUS, J., VESELÝ, A. (eds.) *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. Praha : Karolinum, 2006.

KALOUS, J., VESELÝ, A. (eds.) *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. Praha : Karolinum, 2006.

KALOUS, J., VESELÝ, A. (eds.) *Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu*. Praha : Karolinum, 2006.

MASEMANN, V., WELCH, A. (eds.) *Tradition, Modernity and post-Modernity in Comparative Education*. Hamburg: Kluwer Academic Publishers in cooperation with UNESCO Institute for Education, 1997.

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR : Bílá kniha. Praha : UIV TAURIS, 2001.

POL, M. *Škola v proměnách*. Brno : MU, 2007.

PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha : Portál, 2006.

RÝDL, K. *Inovace školských systémů*. Praha : ISV nakladatelství, 2003.

School Autonomy in Europe. Policies and Measures. Brusel : Eurydice, 2007

SCHWARZ, S., WESTERHEIJDEN, D.F (eds.) *Accreditation and Evaluation in the European Higher Education Area*. Dordrecht : Kluwer Academic Publisher, 2004.

Strategie celoživotního učení ČR. Praha : MŠMT ČR, 2007.

VÁŇOVÁ, M. *Srovnávací pedagogika*. Praha : VŠ JAK, 2003.

WALTEROVÁ, E. *Srovnávací pedagogika. Vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha : UK, 2006.

WALTEROVÁ, E. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti I, II*. Brno : Paido, 2004.

Key Data on Education in Europe 2009. [online]. Dostupné naWWW: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php>.

Další zdroje informací (tj. dokumenty, texty, analýzy...), specificky zaměřené do tématu řešené disertační práce, zveřejněné např. na www.eurydice.org, nebo v periodiku Comparative Education Review aj.

Doporučená literatura

BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha : Portál, 1998.

Computer-Based Assessment of Student Skills in Science. Paris : OECD Publishing, 2010.

Creating Effective Teaching and Learning Environments. Paris : OECD Publishing, 2009.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky. 2002. Příloha : Vybrané souvislosti rozvoje školství v krajích. Praha : MŠMT.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. 2005, 2007.

Výroční zprávy MŠMT ČR.

Framework Education Programme. [online] [cit. 2010-06-06]. Dostupné na WWW: <http://www.vuppraha.cz/_ramcove-vzdelavaci-programy>.

MULFORD, B. *School Leaders: Challenging Roles and Impact on Teacher and School Effectiveness*. OECD Commissioned Paper. Apríl 2003. [online]. [cit. 2007-08-13]. Dostupné na WWW:<http://www.oecd.org/document/48/0,2340,en_2649_201185_37133360_1_1_1_1,00.html>.

National Programme for the Development of Education in the Czech Republic (White Paper). Prague : MŠMT, 2001. [online] [cit. 2010-06-06]. Dostupné na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/pdf/whitepaper.pdf>>.

PONT, B., NUSCHE, D., MOORMAN, H. *Improving School Leadership, Volume 1: Policy and Practice*. Paris OECD, 2008. [online]. [cit. 2010-07-08] Dostupné z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/6/52/40545479.pdf>>.

PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha : Portál, 1999.

SKALKOVÁ, J. *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno : Paido, 2004.

STRAKOVÁ, J. aj. *Analýza naplnění cílů Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice v roce 2001*. Praha : MŠMT, 2009.

Summary shets on the Czech Education System - April 2010. [online] [cit. 2010-06-06] Dostupné na WWW : <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/czech-education-system>>

The Well-Being of Nations : the Role of Human and Social Capital. Paris : OECD, 2001.

Další aktuální zdroje a literatura po dohodě s garanty předmětu.

Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu

Název studijního předmětu	Pedagogická evaluace a školský management		
Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/ZS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Předpokladem vykonání zkoušky je tvorba a předložení portfolia obsahujícího: <ul style="list-style-type: none"> - návrh evaluačního schématu pro vybranou situaci výchovně vzdělávací instituce, organizaci včetně návrhu vhodného evaluačního nástroje, - analýzu systému řízení vybrané organizace zaměřené na výchovu a vzdělávání (případová studie), odborný článek reflektující vztah disertační práce k volitelné disciplíně.		
Garant předmětu	Doc. Prášilová		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu	Předpokládané vstupní kompetence: kompetence studenta jsou upevněny absolvováním následujících předmětů: Teorie a metodologie vědy, Psychologické aspekty edukace, Kurikulum a teorie výuky. Cíle předmětu / Účastníci studia budou schopni: <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlit pojem pedagogická evaluace, specifika této disciplíny a charakterizovat současné názory, přístupy a trendy k pedagogické evaluaci v České republice i v zahraničí, - vystihnout podstatu ve vývoji evaluace (různých generací), a to i s ohledem na etické, příp. legislativní dimenze evaluačních procesů, - objasnit význam pedagogické evaluace pro práci školy i školského systému, její souvislosti s kvalitou i efektivitou ve vzdělávání, - uvést příklady a vysvětlit současný i potenciální přínos národních i mezinárodních evaluačních výzkumů, vysvětlit vztah evaluačních a výzkumných aktivit, - vysvětlit princip konstrukce a posoudit vhodnost použití evaluačních metod, nástrojů a technik ve vybraných situacích, charakterizovat rozdíly využití těchto metod při evaluaci a ve výzkumu, a ve všech aspektech (tj. včetně zpracování a interpretace dat), - navrhnout evaluační schéma pro vybranou situaci, zkonstruovat některé evaluační nástroje. - objasnit principy vybraných modelů řízení kvality uplatňovaných ve školství a jejich vazby na pedagogickou evaluaci, - objasnit pojetí a základní pojmy a aktuální otázky školského managementu, - s oporou o teorie obecného managementu a v kontextu národních i evropské vzdělávací politiky vysvětlit vývojové i aktuální trendy školského managementu u nás i v zahraničí, - uvést příklady aktuálních teoretických i praktických výzev školského managementu v evropském kontextu,		

- aplikovat poznatky obecného managementu v řízení (mikro i makrořízení) školy při respektování specifík resortu školství v ČR,
- charakterizovat různé přístupy k řízení, vedení a správě organizací,
- analyzovat systém řízení vybrané organizace (případová studie), a to i s přihlédnutím k jejímu vnějšmu prostředí.

Základní témata:

- Základní pojmy pedagogické evaluace (včetně kvality a efektivity), charakteristika a principy vývojových generací evaluace.
- Role a účel evaluace ve společenském systému i jeho subsystémech. Místní, národní a mezinárodní úrovně evaluace. Role a modely evaluace ve fungování jednotlivých organizací. Vztah evaluace a výzkumu. Druhy evaluace vycházející z výsledků vzdělávání, z administrativních dat (ÚIV: výkonové a ekonomické ukazatele, údaje o pracovnících a mzdových prostředcích), ze systematické práce se zpětnou vazbou (autoevaluace školy), evaluace programů a učitelů (lidských zdrojů).
- Staré a nové výzvy pro evaluaci ve školách. Evaluace jako nástroj plánování a řízení.
- Evaluační proces a jeho fáze, stanovování cílů a kritérií. Princip konstrukce evaluačních metod, nástrojů a technik ve vybraných situacích, rozdíly jejich využití při evaluaci a ve výzkumu.
- Etika evaluačního procesu; evaluace výsledků a výstupů výchovně-vzdělávacího procesu.
- Pojetí a základní pojmy školského managementu jako hraniční pedagogické i aplikované disciplíny.
- Vývojové i aktuální trendy školského managementu u nás i v zahraničí (odraz teorií obecného managementu i směřování národní a evropské vzdělávací politiky). Řízení změny, řízení kvality (modely řízení kvality), vedení lidí (distribuované vedení, transformační vedení aj.).
- Stávající teoretické i praktické problémy školského managementu (v kontextu priorit EU, OECD).
- Poznatky obecného managementu v mikro i makrořízení školy (specifika resortu školství v ČR , škola jako specifická organizace), koexistence řízení, vedení a správy školy.
- Organizační učení v učících se organizacích (edukační leadership jako charakteristika efektivní školy).

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

- ALTRICHTER, H., MESSNER, E., POSCH, P. *Schulen evaluieren sich selbst – Ein Leitfaden*. Hannover: Hahn Druckerei, 2004.
- BACÍK, F, KALOUS, J.,SVOBODA, J, aj. *Úvod do teorie a praxe školského managementu I, II*. Praha: UK, 1995.
- DAVIES, B. *The Essentials of School Leadership*. New Delhi: Sage Publications India Ltd , 2005.
- ENDER, B., SCHRATZ, M., STEINER – LÖFFLER, U. *Jak pomoci školám? Žďár n.S.: Fakta v.o.s. 1999.*
- Evaluace škol poskytujících povinné vzdělání v Evropě*, 2004. Dostupné na WWW: <<http://www.eurydice.org>>.
- EVERARDS, K. B., MORRIS, G., WILSON, I. *Effective School Management*. London : Paul Chapman Publishing, 2004.
- FULLAN, M. *Leadership & Sustainability. System Thinkers in Action*. California: Corwin Press, 2005.
- FULLAN, M. *The New Meaning of Educational Change*. New York : Teachers College Press, 2001.
- FULLAN, M., HARGREAVES, A. (eds.) *Teacher Development and Educational Change*. London : RoutledgeFalmer Press, 2002.

- HARGREAVES, A., FINK, D. *Sustainable Leadership*. San Francisco : Jossey-Bass, 2006.
- LEITHWOOD, K., HARRIS, A., STRAUSS, T. *Leading School Turnaround : How Successful Leaders Transform Low-Performing Schools*. San Francisco : Jossey-Bass, 2010.
- NEZVALOVÁ, D., OBST, O., PRÁŠILOVÁ, M. *Řízení kvality. Studijní text a pracovní sešit*. Olomouc: UP, 1999.
- POL, M. *Škola v proměnách*. Brno : MU, 2007.
- PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. Brno: MU – CDVU, 1996.
- SCHEERENS, J., GLAS, C, THOMAS, S. N. *Educational Evaluation, Assessment, and Monitoring. A Systemic Approach*. Lisse: Swets & Zeitlinger Publisher, 2003.
- SCRIVEN, M. *Evaluation Thesaurus*. Newbury Park: Sage Publications, 1991.
- SENGE, P. M. Cambron-McCabe, N at al (ed.) *Schools That Learn A Fifth Discipline Fieldbook for Educators, Parents, and Everyone Who Cares About Education*. New York : Doubleday, 2000.
- SHAW, I. F, GREENE, J. C., MARK, M. M. *The Sage Handbook of Evaluation*. London : Sage Publications, 2006.

Doporučená literatura a další zdroje informací

- ARMSTRONG, M. STEPHENS, T. *Management and leadership*. Praha : Grada, 2008.
- BĚLOHLÁVEK, F., KOŠTAN, P., ŠULEŘ, O. *Management*. Olomouc : Rubico, 2002.
- FISCHER, W. A., SCHRATZ, M. *Vedení a rozvoj školy*. Brno: Paido, 1997.
- FINK, D., STOLL, L. *Changing our schools. Linking school effectiveness and school improvement*. Buckingham-Philadelphia : Open University Press, 1997.
- GOLD, A. *Řízení současné školy*. Žďár n.S. : Fakta v.o.s., 1998.
- GRECMANOVÁ, H. *Klima školy*. Olomouc : Hanex, 2008.
- HARRIS, A., DAY, CH., HARGREAVES, A., aj. *Effective Leadership for School Improvement*. London : Routledge Falmer, 2003.
- MACBEATH, J., SCHRATZ, M., MEURET, D., JACOBSEN, L. *Serena aneb autoevaluace škol v Evropě*. Žďár n.S.: Fakta v.o.s., 2006.
- OBDRŽÁLEK, Z, HORVÁTOVÁ, K., aj. *Organizácia a manažment školstva. Terminologický a výkladový slovník*. Bratislava : SPN, 2004.
- POL, M., RABUŠICOVÁ, M. *Rady škol v mezinárodní perspektivě*. Brno: Paido, 1996. .
- POL, M., HLOUŠKOVÁ, L., NOVOTNÝ, P., ZOUNEK, J. *Kultura školy. Příspěvek k výzkumu a rozvoji*. Brno: MU, 2005.

PRÁŠILOVÁ, M. *Řízení základní školy v letech 1990–2007*. Olomouc : UP, 2008.

PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc : UP, 2006.

SCHRATZ, M., JAKOBSEN, L.B., MACBEATH, J., MEURET., D. *Wie Menschen ihre Schule verändern. Schulentwicklung und Selbstevaluation in Europa*. Wien : Studien Verlag, 2004.

SVĚTLÍK, J. *Marketingové řízení školy*. Praha : Aspi, 2006.

VAŠŤATKOVÁ, J. *Úvod do autoevaluace školy*. Olomouc : UP, 2007.

VAŠŤATKOVÁ, J. *Benchmarking a autoevaluace ve škole*. Olomouc : Hanex, 2010.

WALTEROVÁ, E. aj. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. 1. a 2.*. Brno : Paido, 2004.

Periodika ORBIS SCHOLAE, Studia paedagogica, Pedagogika; Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě

Rozsah konzultací (soustředění)

hodin

Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím

B-III – Charakteristika studijního předmětu

Název studijního předmětu	Aktuální trendy teorie a praxe celoživotního vzdělávání		
Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/ZS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Samostatná tvůrčí činnost při plnění individuálních teoretických i praktických úkolů v rámci vytváření osobního studijního portfolia. Koncepce odborného článku reflektujícího vztah tématu disertační práce k volitelné disciplíně.		
Garant předmětu	Doc. Bednaříková		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			

Stručná anotace předmětu

Předpokládané vstupní kompetence: kompetence studenta jsou upevněny absolvováním následujících předmětů: Filozofické aspekty, Psychologické aspekty edukace, Kurikulum a teorie výuky.

Cíle předmětu / Účastníci studia budou schopni:

- popsat změny, které jsou příčinou rozvoje celoživotního vzdělávání,
- objasnit jeho podstatu a základní odlišnosti od koncepce celoživotního učení,
- specifikovat jednotlivé vzdělávací cesty v rámci celoživotního vzdělávání,
- analyzovat překážky rozvoje celoživotního vzdělávání,
- zdůvodnit přínos celoživotního učení pro jedince a společnost,
- vysvětlit koncepci učící se společnosti,
- konkretizovat současné trendy teorie a praxe celoživotního vzdělávání s přihlédnutím ke konkrétním cílovým skupinám,

- posoudit míru využitelnosti distančního vzdělávání a eLearningu v kontextu celoživotního vzdělávání s ohledem na jejich pozitiva i negativa,

- argumentovat opodstatněnost a podmínky jejich aplikace jak ve školském vzdělávacím systému, tak v dalším vzdělávání dospělých,
- komparovat principy účinnosti tradiční pedagogické komunikace a elektronické komunikace,
- specifikovat adekvátní nástroje pro on-line pedagogickou komunikaci,
- modifikovat přístupy k účastníkům vzdělávání dle výstupů pedagogické diagnostiky,
- identifikovat nové role učitelů ve všech sférách vzdělávání s ohledem na požadavky CŽV a odvodit z nich požadavky na jejich další kompetence,
- analyzovat problematiku zájmového vzdělávání dospělých, vzdělávání minorit a vzdělávání seniorů,
- argumentovat opodstatněnost, naléhavost a aktuálnost těchto oblastí pro uspokojování aktuálních i očekávaných edukačních potřeb lidí v dynamicky se měnící společnosti.

Základní témata:

- Celoživotní vzdělávání a celoživotní učení. Učící se společnost, učící se organizace. Nové trendy a cílové skupiny ve vzdělávání dospělých. Didaktické aspekty a inovace ve vzdělávání dospělých. Aktuální přístupy ke vzdělávání vzdělavatelů.
- Problematika formálního, neformálního a informálního vzdělávání a učení v ČR. Uznávání výsledků neformálního a informálního učení. Národní soustava kvalifikací a participace škol na přípravě a realizaci programů dalšího vzdělávání.
- Distanční vzdělávání. Možnosti a limity distančního vzdělávání. Historické aspekty a komparativní přístup v distančním vzdělávání. Didaktika distančního vzdělávání. Autorská tvorba pro distanční vzdělávání.
- eLearning a jeho metodologie. eLearning jako podpora klasické výuky. eLearning ve vzdělávání dospělých. Didaktika eLearningu. Role a kompetence tutora v distančním vzdělávání a v eLearningu.
- Pedagogická komunikace pod vlivem moderních informačních a komunikačních technologií.
- Měnící se role a kompetence učitelů v kontextu celoživotního vzdělávání. Další vzdělávání a rozvoj pedagogické kompetence vysokoškolských učitelů.
Zájmové vzdělávání dospělých. Řešení problematiky didaktického amatérismu v zájmovém vzdělávání dospělých. Animační programy a zážitkové formy v zájmovém vzdělávání dospělých.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

- BALOGOVÁ, B. *Seniori v spektru současného světa*. Prešov: Akcent Print, 2007.
- BALOGOVÁ, B. *Seniori*. Prešov: Akcent Print, 2005.
- BAREŠOVÁ, A. *E-learning ve vzdělávání dospělých*. Praha: VOX, 2003.
- BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál 2001.
- BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, 2008.
- BENEŠ, M. *Andragogika: filozofie-věda*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001.
- Biodromální přeměny učitel'a-učitel' v přeměnách času*. Prešov: FF Prešovské univerzity, 2003.
- BROCKETT, R. G., HEIMSTRA, R. *A conceptual framework for understanding self-direction in adult learning. Self-direction in Adult Learning: Perspectives on Theory, Research and Practice. London: Routledge, 1991.*
- BURGEROVÁ, J. *Nové technologie v edukácii*. Prešov: Rokus, 2003.
- ČORNANIČOVÁ, R. *Edukácia seniorov. Vznik, rozvoj, podnety pre geragogiku*. 2. vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007.
- DePRYCK, K., MIRANDA, R., PEREIRA, A. et al. *Getting started with Open and Distance Learning*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant, 2005.
- HARTL, P. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*. Praha: Karolinum, 1999.
- JARVIS, P. *Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice*. 3rd ed. London: RoutledgeFalmer, 2004.
- KASÁČOVÁ, B., KOSOVÁ, B., PAVLOV, I. a kol. *Profesijný rozvoj učitel'a*. Prešov: Rokus, 2006.
- KHAN, B. H. *E-learning*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2006.
- KOPECKÝ, K. *E-learning (nejen) pro pedagogy*. Olomouc: Hanex, 2006.
- LANGER, T., VETEŠKA, J. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce*. Praha: UJAK, 2009.
- LOCKWOOD, F. *The Design and Production of Self-Instructional Materials*. London: Kogan Pages, 1998.
- LONGWORTH, N., DAVIES, W. K. *Lifelong Learning. New vision, new implications, new roles for people, organizations, nations and communities in the 21st century. London: Kogan Page, 1996.*
- MELTON, R. *Objectives, Competences and Learning Outcomes. Developing Instructional Materials in Open and Distance Learning*. London: Kogan Pages, 1997.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001.
- Národní soustava kvalifikací pro terciární vzdělávání. Úvod do diskuse*. Praha: MŠMT ČR, 2008.
- RACE, P. *500 Tips for Open and Flexible Learning*. London: Kogan Pages, 1998.
- RACE, P. *The Open Learning Handbook*. London: Kogan Pages, 1994.
- ROWNTREE, D. *Preparing Materials for Open, Distance and Flexible Learning. An Action Guide for Teachers and Trainers*. London: Kogan Pages, 1994.
- Rozvoj a implementace NSK (Národní soustavy kvalifikací)* [on-line]. c2008, [cit. 2011-4-10]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/nsk2>.
- ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009.
- ŠIŠKOVÁ, T. (ed.) *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001.
- ŠVEC, V. (ed.) *Monitorování a rozvoj pedagogických dovedností*. Brno: Paido, 2000.
- VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004.
- VETEŠKA, J. a kol. *Nové paradigma v kurikulu vzdělávání dospělých*. Praha: EDUCA Service, 2009.

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008.
Zelená kniha: Migrace a vzdělávání: Úkoly a příležitosti vzdělávacích systémů EU [on-line] 2008 [cit. 2011-4-10].
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/predsednictvi-eu-2009/zelena-kniha-migrace-a-vzdelavani-ukoly-a-prilezitosti>.

ZLÁMALOVÁ, H. *Distanční vzdělávání a eLearning*. Praha: UJAK, 2008.

Doporučená literatura:

ALVERMANN, D. (ed.) *Adolescents and literacies in a digital world*. New York: Peter Lang, 2007.

BÍLEK, M., ŠVEJDA, G. *Technologické otázky vzdělávání*. Praha: KAVA-PECH, 1997.

BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Jak psát „distančně“*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007.

CNED Canal Education. La Revue du Centre National d'Enseignement à Distance, 1997, N°12.

CNED Canal Education. La Revue du Centre National d'Enseignement à Distance, 1998, N°14.

COWAN, J. How can you assure quality on my support, as a distance learner? *Open Learning*, 2004, vol. 9, no. 1, s. 59-63.

GRÁC, J. *Psychológia samoučenia*. Bratislava: Obzor, 1978.

HATÁR, C. *Edukácia seniorov v sociálnych zariadeniach*. Nitra: PdF UKF, 2008.

HOLMBERG, B. *Theory and Practice of Distance Education*. London: Routledge, 1989.

KEEGAN, D. *Foundations of Distance Education*. 3. vydání. London: Routledge, 1996.

Kol. *Výchova a vzdelávanie dospelých. Andragogika. Terminologický a výkladový slovník*. Bratislava: SPN, 2000.

KULICH, J. Vzdělávání dospělých v rámci celoživotního vzdělávání jak se jeví ve třech mezinárodních dokumentech. In *Komparativní studium andragogiky 3*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1999.

MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita, 1995.

MILLER, D. *Teaching with intention*. Portland, ME: Stenhouse Publisher, 2008.

MORGAN, C., MORRIS, G. The student view of tutorial support: Report of a survey of Open University Education Studies, *Open Learning*, 1994, vol. 9, no. 1, s. 22-23.

PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: DAHA, 1997.

PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. Praha: VŠ J. A. Komenského, 2003.

PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2008.

PIROHOVÁ, I. *Diagnostika v teorii a praxi edukácie dospelých*. Prešov: Akcent Print, 2006.

SCOTT, P. *The Meanings of Mass Higher Education*. Buckingham: The Society for Research into Higher Education and the Open University Press, 1995.

SEWART, D. Students support systems in distance education. *Open Learning*, 2003, vol. 8, no. 3, s. 3-12.

STEPHENSON, D. *Start Writing. A practical introduction to creative writing*. Milton Keynes: The Open University, 2007.

Strategie celoživotního učení ČR. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2007.

SVATOŠ, T. *Kapitoly ze sociální a pedagogické komunikace*. Praha: Gaudeamus, 2002.

ŠVEC, V., FILOVÁ, H., ŠIMONÍK, O. *Praktikum didaktických dovedností*. 2. vydání. Brno: MU, 2002.

TOKÁROVÁ, A. Poznámky k teorii lidského potenciálu a niektorým nevyužívaným zdrojom jeho skrytého bohatstva. In *Úloha andragogiky v spoločnosti založenej na vedomostiach. Zborník príspevkov zo slovensko-českej vedeckej konferencie 22. – 24. 3. 2006 v Drienici – Lysej*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2007, s. 103-112.

TOLLINGEROVÁ, D., KNĚŽŮ, V., KULIČ, V. *Programované učení*. Praha: SPN, 1966.

WEIDENMANN, B. *Handbuch Active Training. Die besten Methoden für lebendige Seminare*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag, 2008.

Zákon č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Odborné časopisy:

Andragogika (čtvrtletník pro vzdělávání dospělých) 2005-2011.

AULA 2005-2011.

Personál 2005-2011.

Vzdelávanie dospelých.

Další literatura po dohodě s garantkou předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Sociální pedagogika		
Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/LS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Příspěvek do odborného periodika zaměřen na komparativní analýzu, návrh preventivního programu sociálně výchovné práce, nebo návrh designu výzkumného šetření		
Garant předmětu	Doc. Čech		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			

Stručná anotace předmětu

Předpokládané vstupní kompetence: kompetence studenta jsou upevněny absolvováním následujících předmětů: Teorie a metodologie vědy, Psychologické aspekty edukace, Filozofické aspekty edukace.

Cíle předmětu/ Účastníci studia budou schopni:

- srovnat pojetí sociální pedagogiky v ČR a zahraničí, zhodnotit klíčové momenty vývojových fází sociální pedagogiky, komparovat teoretickou a praktickou rovinu sociální pedagogiky,
- zhodnotit postavení sociální pedagogiky v systému pedagogických věd v současném i historickém kontextu,
- charakterizovat vzdělávací dráhu, analyzovat a komparovat vzdělávací obsahy v přípravě sociálního pedagoga v ČR a zahraničí,
- podrobně analyzovat klíčové kompetence sociálního pedagoga, prezentovat ucelený profil profese sociálního pedagoga,
- navrhnout design výzkumu v sociální pedagogice,
- analyzovat aktuální problémy sociální pedagogiky v ČR a zahraničí,
- objasnit a zhodnotit aspekty vztahu sociální pedagogiky, sociální práce a sociální andragogiky v zahraničí,
- analyzovat vztah sociální pedagogiky a etopedie, objasnit problematiku ukotvení oblasti sociálních deviací v rámci sociální pedagogiky,
- navrhnout metodický postup, specifikace metod sociálně výchovné práce a výchovně preventivních postupů,
- návrh designu výzkumného šetření v oblastech sociální pedagogiky, např. rozvoj kompetencí sociálního pedagoga, možnosti uplatnění sociálního pedagoga v praxi apod..

Základní témata:

- Teoretické koncepty a přístupy v sociální pedagogice. Komparace teorií a zaměření sociální pedagogiky v krajinách EU.
- Filozoficko-metodologický a sociologicko-antropologický rámec sociální pedagogiky.
- Historické názory na sociální pedagogiku.
- Vztah sociální pedagogiky, sociální práce, sociální antropologie.
- Otázky metod a metodologie sociální pedagogiky, design a výzkum v sociální pedagogice.
- Profese sociálního pedagoga. Normativní vymezení základních fenoménů ve vzdělávání sociálních pedagogů. Odborná příprava, kvalifikační předpoklady, kompetence, legislativní kontext. Celkový profil profese. Komparace v mezinárodním kontextu.
- Uplatnění sociálního pedagoga v praxi. Komparace v kontextu pomáhajících profesí. Specifikace profese na základě požadavek katalogu typových pozic a legislativy MŠMT a MPSV. Komparace v mezinárodním kontextu.
- Prevence negativních sociálních deviací - typy preventivních aktivit, subjekty prevence. Strategie prevence sociálně patologických jevů v působnosti MŠMT, MPSV a MV ČR.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

BODDY, J., CAMERON, C. *Introducing pedagogy into the children's Workforce.*

Londýn : Routledge and Falmer. 2008.

CHUDÝ, Š. a kol. *Hledání kořenů výchovy v současné společnosti (koncepte, úvahy, názory a dilemata).* Brno : Paido, 2006.

CHUDÝ, Š. NEUMEISTER, P. a kol. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesích I.* Brno: Paido, 2010. s. 150.

COHEN, S. *Visions of Social Control: Crime, Punishment and Classification.* Cambridge and Oxford: Polity Press and Blackwell Publishers, 1985.

HATÁR, C. *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca : teoretické, profesijné a vzťahové reflexie.* Praha : Česká andragogická spoločnosť, 2009.

HRČKA, M. *Sociální deviace.* Praha: Slon, 2001.

MAUS, F., NODES, W., RÖH, D. *Schlüsselkompetenzen in der Sozialen Arbeit: Für die Tätigkeitsfelder Sozialarbeit und Sozialpädagogik.* 2. Aufl. Schwalbach: Wochenschau Verlag, 2010.

MÜHLUM., A. *Sozialarbeit und Sozialpädagogik: Ein Vergleich.* 3. überarb. Aufl. Frankfurt: Lambertus, 2001.

MUNKOVÁ, G. (ed.) *Sociální deviace: (přehled sociologických teorií).* Praha: Karolinum, 2001.

NIEMEYER, CH. *Sozialpädagogik als Wissenschaft und Profession: Grundlagen, Kontroversen, Perspektiven.* Weinheim : Juventa Verlag, 2003.

PONTELL, H. N. *Social deviance: readings in theory and research.* 4th ed. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, 2002. xi,

Doporučená literatura:

BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc.* Bratislava: UK, 2008.

BODDY, J., CAMERON, C., PETRIE, P. *The professional care Worker : the social pedagogue in Northern Europe.* Londýn : Routledge and Falmer. 2005.

BRANNEN, J. *Mixing methods : the entry of qualitative and quantitative approaches into the research process.* In *International Journal of Social Research Metodology*, č. 8, s. 173-184. 2005.

[GARLAND, D. *The culture of control : crime and social order in contemporary society.* Oxford : Oxford Univerzity Press, 2001.](#)

HOPF, A. *Sociální pedagogika pro učitele.* Praha : PdF UK, 2001.

HRONCOVÁ, J., EMMEROVÁ, I., KRAUS, B. *Dejiny sociálnem pedagogiky.* Banská Bystrica: UMB, 2007.

JEDLIČKA, R. a kol. Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí. Praha: Themis, 2004.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha : Portál, 2008.

LABÁTH, V., AMBRÓZOVÁ, A. *Riziková mládež :možnosti potenciálních zmien*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001.

MERTON, R.K.. *Studie ze sociologické teorie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000.

NATORP, P. *Sozialpädagogik: Theorie der Willenserziehung auf der Grundlage der Gemeinschaft*. 5. Auflage. Stuttgart: Fr. Fromman, 1922.

NIEMEYER, CH. *Klassiker der Sozialpädagogik. Einführung in die Theoriegeschichte einer Wissenschaft*. 3. aktualisierte Auf. Weinheim und München: Juventa Verlag, 2010.

ONDREJKOVIČ, P. (ed.) *Sociálna patológia*. Bratislava: VEDA, 2009.

RAFFO, C. [ed.] *Education and poverty in affluent countries*. 1st pub. New York: Routledge, 2010.

ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2002.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícími		

B-III – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu	Psychologické aspekty zvládnání nároků současné školy		
Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/LS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Studium odborné literatury, aktivní účast na seminářích/konzultacích, vypracování případové studie. Vypracování a obhajoba psychologických východisek disertační práce.		

Garant předmětu	Doc. Plevová
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející
Vyučující	

Stručná anotace předmětu

Předpokládané vstupní kompetence: kompetence studenta jsou upevněny absolvováním následujících předmětů: Teorie a metodologie vědy, Psychologické aspekty edukace, Kurikulum a teorie výuky.

Cíle předmětu/ Účastníci studia budou schopni:

- analyzovat jednotlivé aspekty psychické zátěže ve vztahu ke školnímu prostředí z pohledu základních činitelů edukačního procesu - učitele a žáka (studenta), porovnat různé přístupy k vymezení základních pojmů,
- komparovat jednotlivé modely stresu a školní zátěže a postihnout jejich přínos,
- analyzovat a porovnat taxonomie copingových strategií, zhodnotit výhody a úskalí situačního a transsituačního přístupu k výzkumu a diagnostice zvládnání stresu
- porovnat a posoudit vliv osobnostních i situačních determinant školní zátěže
- vyvodit závěry pro zvyšování odolnosti vůči zátěži a kompetence k zvládnání stresu
- analyzovat, porovnat a zhodnotit základní trendy vědeckého výzkumu v oblasti školní zátěže žáků i učitelů u nás a v zahraničí,
- implementovat získané poznatky v konstrukci výzkumného projektu disertační práce a interpretaci získaných dat.

Základní témata:

- Terminologické problémy a různost přístupů k vymezení pojmů: psychická zátěž, stres, stresory, moderátory a modifikátory stresu, salutory a rizikové faktory.
- Transakční a interakční model stresu, systémové aspekty psychické zátěže. Komparace jednotlivých modelů stresu a školní zátěže. Výzkumné paradigma psychologického stresu.
- Otázka pesimální a optimální zátěže v edukačním procesu. Přístupy k otázce přiměřenosti školní zátěže v zahraničí.
- Stresory v edukačním prostředí. Klasifikace náročných situací. Subjektivní interpretace percipovaného stresoru, model dvojího zhodnocování (Lazarus), vývojová specifika kognitivního hodnocení stresové situace.
- Stresová odpověď. Reakce na stres, proces zvládnání. Zvládací strategie a styly, situační a transsituační přístup, taxonomie copingových strategií. Determinanty procesu zvládnání stresu. Specifika zvládnání v dětství a dospívání.
- Interindividuální, genderové a věkové rozdíly ve vnímání, interpretaci a zvládnání psychické zátěže. Osobnostní a situační determinanty školní zátěže a jejího zvládnání. Sebesystém, sebepojetí a vnitřní lokalizace kontroly ve vztahu k zátěži. Odolnost vůči zátěži ve smyslu hardiness a resilience.
- Syndrom vyhoření, vymezení pojmu, symptomatika. Etapy procesu burnout. Chronický stres a ztráta smyslu jako hlavní příčiny burnout. Existenciální analýza a logoterapie ve vztahu k syndromu vyhoření.
- Psychická zátěž učitele, profesní rizika. Výsledky dosavadních tuzemských a zahraničních výzkumů v oblasti syndromu vyhoření a psychické zátěže učitelů.
- Psychická zátěž žáků a studentů ve výzkumných projektech u nás a v zahraničí.

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2007.

FINK, G. (ed.) *Encyclopedia of Stress*. San Diego : Academic press, 2000.

HAGGERTY, R. J., SHERROD, L. R., GARMEZY, N., RUTTER, M. *Stress, Risk and Resilience in Children and Adolescents : Processes, Mechanisms and Interventions*. New New York : Cambridge University Press, 1996.

HAVLÍNOVÁ, M. a kol. *Program podpory zdraví ve škole*. Praha : Portál, 1998.

KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha : Portál, 2001.

KULIČ, V. *Psychologie řízeného učení*. Praha: Academia, 1992

STUHLÍKOVÁ, I. *Základy psychologie emocí*. Praha : Portál, 2002.

URBANOVSÁ, E. *Škola, stres a adolescenti*. Olomouc : VUP, 2010.

WEIST, M. D., EVANS, S. W., LEVER, N. A. *Handbook of School Mental Health : Advancing Practice and Research*. New York : Springer, 2007.

Doporučená literatura

COHEN, S., UNDERWOOD, .G., GOTTLIEB, B.H. (Eds.) *Social Support Measurement and Intervention*. New York: Oxford University Press, s. 86-135.

HENNIG, C., KELLER,G. *Antistresový program pro učitele*. Praha : Portál, 1996.

GAJDOŠOVÁ, E., HERÉNYIOVÁ, G. *Rozvíjení emoční inteligence žáků*. Praha : Portál, 2006.

KEBZA, V., ŠOLCOVÁ, I. *Syndrom vyhoření*. Praha : Státní zdravotní ústav, 2003.

KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha : Portál, 2006.

- KŘIVOHLAVÝ, J. *Jak zvládat stres*. Praha : Grada, Avicenum, 1994.
- LAZARUS, R. S., FOLKMAN, S. *Stress, appraisal, and coping*. New York : Springer, 1984.
- LEITERA, M. P., MASLACH, Ch. Michaela P. *Banishing burnout: Six Strategies for Improving Your Relationship with Work*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2005.
- MEDVEĐOVÁ, L. Rodové odlišnosti a vývinová dynamika školských stresorů v rané adolescenci. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 43, 2008, č. 4, s. 287-306.
- MÍČEK, L., ZEMAN, V. *Učitel a stres*. Opava : Vademecum, 1997.
- MLČÁK, Z. *Psychická zátěž u dětí základní školy*. Ostrava : OU, 1999.
- NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. Praha : Academie, 2000.
- PETROVÁ, A. *K problematice psychologie existence*. Olomouc : Votobia, 2005.
- PRŮCHA, J. *Učitel. Současné poznatky o profesi*. Praha : Portál, 2002.
- SELYE, H. *Život a stres*. Bratislava : Obzor, 1966.
- SCHMIDBAUER, W. *Psychická úskalí pomáhajících profesí*. Praha : Portál, 2000.
- STUHLÍKOVÁ, I. (ed.) *Zvládnutí emočních problémů školáků*. Praha : Portál, 2005.
- SVEBAK, S., APTER, M. *Stress and health: a reversal theory perspective*. Washington: Taylor and Francis, 1997.
- ŠOLCOVÁ, I. *Vývoj resilience v dětství a dospělosti*. Praha : Grada Publishing a.s., 2009.
- URBANOVSÁ, E. Coping strategies in high school pupils. In *School and health 21. Topical issues in health education*. (Sborník z mezinárodní konference, srpen 2008, Masarykova Univerzita Brno) Brno : Paido, 2009, s.75-88.
- WOLCHIK, S.A.-SANDLER, I.N. (Eds.): *Handbook of Children's coping. Linking Theory and Intervention*. New York : Plenum Press, 1997.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě

Rozsah konzultací (soustředění)

hodin

Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím

B-III – Charakteristika studijního předmětu

Název studijního předmětu	Historické aspekty teorie výchovy a vzdělávání		
Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/LS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Podmínkou nutnou pro absolvování předmětu je úspěšné složení zkoušky ze studijního předmětů Filozofické aspekty edukace a Psychologické aspekty edukace. Předpokladem úspěšného absolvování předmětu je příprava odborné stati (článku) z oblasti dějin edukace tematicky vztažena k disertační práci studenta. Interpretace vybraného historického textu s ohledem na základní obecně pedagogické kategorie.		
Garant předmětu	Doc. Rýdl		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu	Předpokládané vstupní kompetence: kompetence studenta jsou upevněny absolvováním následujících předmětů: Filozofické aspekty edukace, Psychologické aspekty edukace, Kurikulum a teorie výuky. Cíle předmětu / Účastníci studia budou schopni: Předmět vede studenty k analýze obecně pedagogických kategorií s ohledem na jejich historicko-pedagogickou zakotvenost v novověké pedagogické diskusi. Studenti nahlíží obecně pedagogické pojmy a postuláty teorie výchovy v kontextu historicko-pedagogické diskuse. Základní témata: <ul style="list-style-type: none"> - Výchova a humanita – odkaz Komenského myšlení a Patočkova interpretace Komenského díla. - Osvícení a vzdělání jako moc – metafora světla a osvícení rozumem, význam osvícenství v pedagogické teorii a praxi, osvícenství a porovnání pedagogické diskuse u německých filantropistů, J. H. Pestalozziho, v německém novohumanismu A. Humboldta a J.G. Herdera a ve francouzském osvícenství. Utváření moderních školských systémů v českých zemích v 18. století, formování moderního školství v českých zemích na přelomu 19. a 20. století, cesta k veřejnému školství. - Výchova občana – jádro moderní evropské společnosti (význam J. Locka, J.J. Rousseaua, I. Kanta, J. F. Herbarta, J. Deweyeho)		

- Pozitivismus v české pedagogické teorii, vliv světového pozitivismu – F. Krejčí, G. A. Lindner, J. Úlehla, F. Čáda, O. Kádner. Spencerova teorie výchovy.
- Zkušenost ve výchově, činem k výsledkům učení – význam pragmatismu J. Deweyho ve výchově a vzdělání. Vliv pragmatismu a behaviorismu v Příhodově pedagogické koncepci.
- Svoboda a autorita ve výchově – koncept vedení a vývoje dítěte u J.Locka, J.J. Rousseaua, E.Keyové, C. Reddieho, H.Lietzeho, G. Wynekena, P.Petersena, M.Montessori.
- Výchova, vzdělání jako prostředky národní vzdělanosti – pojem národa, národní identita, národní a sociální emancipace, národní škola, národnostní boj, školský boj, ochranářské školské spolky, reformní mládežnické spolky přelomu 19. a 20. století.
- Utopie a pedagogické teorie - touha po „novém světě a novém člověku“ – reformně- pedagogické koncepce, reforma života na počátku 20. století. Kritické teorie společnosti a postavení výchovy a vzdělávání.
- Výchova, vzdělání a totalitární společnosti: Platónova tradice totalitárního myšlení, moderní totalitární myšlení v pedagogice: J. G. Fichte, J.G.W. Hegel, K.Marx. Sociální darwinismus, eugenika, rasismus a pedagogika. Fašistická pedagogika. Perzekuce židovského žactva v protektorátu. Vzdělávání českého žactva v protektorátu. Československé školství a výchova po roce 1948.
- Metodologie interpretace písemných textů s ohledem na problematiku pedagogických textových korpusů: jazyk a filozofie jazyka, hermeneutika a hermeneutické přístupy v četbě odborných textů, strukturalismus a poststrukturalismus ve společenských vědách, diskursivní analýza a práce s odborným textem – diskursivní praktiky, diskursivní formace, utváření diskursu.

Studijní literatura a studijní pomůcky

ARIES, P. *Centuries of Childhood*. New York, Vintage Books, 1962.

CACH, J., KYRÁŠEK, J. J.J. *Rousseau a jeho pedagogický odkaz*. Praha, SPN, 1967.

CACH, J., DVOŘÁK, K. *G.A Lindner a jeho odkaz dnešku*. Praha, SPN 1970.

COOK, T. G. *The History of Education in Europe*. London, Methuen, 2007.

ČAPKOVÁ, D. *Myslitelstvo-vychovatelství odkaz J.A. Komenského*. Praha, Academia, 1987.

FLOSS, P. *Jan Amos Komenský a jeho odkaz dnešku*. Praha, SPN 1987.

HOFFMANN, F., KYRÁŠEK, J. J.F. *Herbart a jeho pedagogika*. Praha, SPN, 1977.

KASPER, T., KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha, Grada, 2008.

KASPER, T. *Výchova či politika: Úskalí německého reformně pedagogického hnutí v ČSR 1918-1933*. Praha, Karolinum, 2007.

KASPER, T. (ed.) *Německé a české reformně pedagogické vzdělávací a výchovné koncepty – analýza a komparace*. Liberec, TUL, 2008.

KASPER, T. *Dějiny německého hnutí mládeže v českých zemích – analýza, prameny, interpretace*. Liberec, TUL, 2008.

KASPEROVÁ, D. *Výchova a vzdělávání židovských dětí v protektorátu a v ghettu Terezín*. Praha : FF UK, 2010.

KYRÁŠEK, J. J. H. *Pestalozzi. Ze života a díla*. Praha, SPN, 1968.

OELKERS, J. *Reformpädagogik: eine kritische Dogmengeschichte*. Weinheim, Juventa Verlag, 1989.

PATOČKA, J. *Komeniologické studie I-III*. Praha, OIKOYMENH, 2003.

RÝDL, K. Peter Petersen a pedagogika jenského plánu. Praha, ISV, 2001.

SKIERA, E. *Reformpädagogik in Geschichte und Gegenwart*. München, Oldenbourg Verlag, 2003.

ŠTVERÁK, V. J.H. Basedow a jeho filantropinum. Praha, SPN, 1981.

ŠTVERÁK, V., MRZENA, J. J.I. *Felbigier a F. Kindermann, reformátoři lidového školství*. Praha, SPN, 1986.

Dále samotné primární texty k jednotlivým okruhům – J. A. Komenský, J. J. Rousseau, J. Locke, I. Kant, J. F. Herbart, F.Krejčí, G. A.Lindner, O.Kádner, J.Dewey, V. Příhoda.

Metodologická literatura:

FOUCAULT, M. *Diskurs, autor, genealogie*. Praha, Svoboda 1994.

FOUCAULT, M. *Slova a věci*. Brno, Computer Press 2007.

GADAMER, H.-G. *Člověk a řeč*. Praha, OIKOYMENH, 1999.

GADAMER, H.-G. *Pravda a metoda*. Praha, Triáda, 2010.

GADAMER, H.-G. *Problém dějinného vědomí*. Praha, Filosofia, 1994

GRONDIN, J. *Úvod do hermeneutiky*. Praha, OIKOYMENH, 1997

PEREGRIN, J. *Filosofie a jazyk*. Praha, Triton, 2003.

POKORNÝ, P. a kol. *Hermeneutika jako teorie porozumění*. Praha, Vyšehrad, 2006.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě

Rozsah konzultací (soustředění)

hodin

Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím

B-III – Charakteristika studijního předmětu

Název studijního předmětu

Trendy preprimárního a primárního vzdělávání

Typ předmětu	Povinně volitelný	doporučený ročník / semestr	3/LS
Rozsah studijního předmětu	hod.	kreditů	7
Prerekvizity, korekvizity, ekvivalence			
Způsob ověření studijních výsledků	Zkouška	Forma výuky	
Forma způsobu ověření studijních výsledků a další požadavky na studenta	Studium odborné literatury, reflexe aktuálních otázek primárního a preprimárního vzdělávání, seznam prostudované literatury. Předložení odborného článku reflektujícího vztah disertační práce k volitelné disciplíně.		
Garant předmětu	Prof. Šmelová		
Zapojení garanta do výuky předmětu	Vyučující, zkoušející		
Vyučující			
Stručná anotace předmětu	Studentovy kompetence jsou upevněny absolvováním následujících povinných předmětů v průběhu studia: Teorie a metodologie vědy, Psychologické aspekty edukace, Kurikulum a teorie výuky.		
Cíle předmětu/Účastníci studia budou schopni:	<ul style="list-style-type: none"> - popsat a vysvětlit podstatu změn v didaktickém myšlení ve druhé polovině 20. století a jejich odraz do preprimárního a primárního vzdělávání v podmínkách Evropy prokázat ucelený přehled v oblasti kutikulární reformy se zaměřením na problematiku, - preprimárního a primárního vzdělávání, podrobně analyzovat současné kurikulum pro preprimární a primární vzdělávání, a to z hlediska komponent jednotlivých kurikul a jejich konzistentnosti, - vysvětlit a provést analýzu didaktického myšlení v souvislosti s hnutím alternativních škol a pedagogických inovací v posledním desetiletí 20. století a jeho význam pro preprimární a primární vzdělávání, - analyzovat didaktický proces v preprimárním a primárním vzdělávání, a to se zaměřením na jeho nejdůležitějších komponenty (tj. z hlediska: cílů, obsahu, součinnosti učitele a žáků, metod, organizačních forem a didaktických prostředků a podmínek vzdělávání), dále budou schopni prokázat porozumění teoretickým východiskům a schopnost jejich aplikace v řešení případové studie z praxe, či analýzy školních dokumentů, - orientovat se v realizovaných výzkumech se zaměřením na preprimární a primární vzdělávání v podmínkách Evropy i ve světě. 		
Základní témata:	<ul style="list-style-type: none"> - Vymezení předmětu didaktiky, vztah didaktiky a oborových didaktik, metody didaktických výzkumů - Proměny v preprimárním a primárním vzdělávání v historickém kontextu - Edukační proces a jeho komponenty v podmínkách preprimární a primární školy - Osobnost učitele v procesu preprimárního a primárního vzdělávání - Kutikulární reforma, kutikulární dokumenty – RVP PV, RVP ZV - Pedagogická komunikace a interakce na primární škole. - Efektivní přístupy k řízení vyučovacího procesu v preprimárním a primárním vzdělávání 		

- Výzkum preprimární a primární edukace v podmínkách Evropy i ve světě

Studijní literatura a studijní pomůcky

Základní literatura:

GARDNER, H. *Dimenze myšlení*. Praha: Portál: 2002.

JAKUBÍKOVÁ, Z., KOSTRUB, D. *Vybrané didaktické modely materskej školy uplatňované v súčasnejdidaktickej praxi*. Prešov : Rokus, 2009.

KÁDNER, O. *Základy obecné didaktiky*. Praha: Unie, 1925

KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997.

KLAFKI, W. *Studie k teorii vzdělávání a didaktice*. Praha: SPN, 1967.

KOMENSKÝ, J. A. *Velká didaktika*. In. Vybrané spisy J.A. Komenského. Praha: SPN, 1958.

KENNIEMI, M. *Educational aims and the purposiveness of instruction*. Helsinky, 1984.

KOSTRUB, D. *Dieťa/Žiak/Študent-učivo-učiteľ, didaktický alebo bermudský trojúholník?* Prešov : Rokus, 2008.

MAŇÁK, J. a kol. *Alternativní metody a postupy*. Brno: MU, 1997.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003.

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno : MU, 2003.

PETLÁK, J., KOMORA, J. *Vyučovanie v otázkách a odpovediach*. Bratislava : IRIS, 2003.

PRŮCHA, J., DVOŘÁK, D. *Moderní pedagogika : Věda o edukačních procesech. Edukační realita : Základní pojmy a vztahy*. Praha : Portál, 1997.

RÝDL, K. *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Praha, Brno: Zeman, 1994.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Stařeč : Infra, 2004.

Rámcový vzdělávací program pro PV

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika : vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha : Grada, 2007.

SPILKOVÁ, V. a kol. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha : Portál, 2005.

STRONGE, J. H. *Qualities of effective teachers*. Alexandria : Association for Supervision and Curriculum Development, 2002.

VALIŠOVÁ, A. a kol. *Historie a perspektivy didaktického myšlení*. Praha: Karolinum, 2004.

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008.

Doporučená literatura:

CANGELOSI, J.S. *Strategie řízení třídy*. Praha : Portál, 1994.

Celoživotní učení pro všechny (Lifelong Learning for All). OECD 1996. Praha, ÚIV, 1997

JANIŠ, K. *Obecná didaktika – vybraná témata*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007.

JANÍK, T. a kol. *Kurikulum – výuka – školní klima- učitelské vzdělávání. Analýza nálezů českého pedagogického výzkumu (2001-2008)*. Brno: MU, 2009.

KALHOUS, Z., OBST, O., a kol. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002

KOLÁŘ, Z. *Hodnocení žáků: formy hodnocení, učitel a žák, hodnocení kompetencí žáků, sebehodnocení, praktické ukázky*. Praha : Grada, 2009.

KYRIACOU, CH. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha : Portál, 1996.

LOKŠA, J., LOKŠOVÁ, I. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha : Portál, 1999

MAŇÁK, J. aj. *Alternativní metody a postupy*. Brno : PedF MU, 1997.

MAŇÁK, J., ŠIMONÍK, O., ŠVEC, V. aj. *Vybrané kapitoly z obecné didaktiky*. Brno : MU, 1998.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha : Portál, 1996.

SILBERMAN, M. *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*. Praha : Portál, 1997

SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha : Portál, 1999.

SPÁČILOVÁ, H. *Pedagogická diagnostika v primární škole*. Olomouc : PdF UP, 2003.

SPILKOVÁ, V. a kol. *K současnému pojetí didaktiky ZŠ*. Praha : UK, 1994.

ŠVEC, V. *Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku*. Brno : MU, 1998.

ŠVEC, V., ŠIMONÍK, O., FILOVÁ, H. *Praktikum didaktických dovedností*. Brno : MU, 2003.

WALTEROVÁ, E. *Kurikulum – Proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: MU, 1994.

Další literatura po dohodě s garanty předmětu.

Informace ke kombinované nebo distanční formě		
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin
Informace o způsobu kontaktu s vyučujícím		

